

Lepaa on kulttuurin, kasvien ja historian aarreaitta

K-H yhdistys järjesti iltatapahtuman toukokuuisena arki-iltana HAMKin Lepaan yksikön monipuoliseen toimintaan, historiaan ja jopa heimosotiin tutustumiseen 15.5.2025

Viinitilan kahvilassa, jonka historia ulottuu rakennuksena jo vuoteen 1933, kuulumme aluksi rakennuksen toimineen aiemmin navettana ja sikalana. Golf-, kahvio- ja viinimyymälätoiminta alkoi 1990-luvulla. Viinintuotannon lisäksi pihapiirissä on myös olutpanimo. Tärkein raaka-aine viinituotannossa on omena, jota käytetään vuosittain noin 10 000 kg, mutta lisäksi viinin valmistukseen löytyy herukoita, ruusukvitteniä, vadelmaa ja aroniaa. Variksenmarja tulee Itä-Suomesta. Tiesitkö, että viinin tuotannon tulee perustua riittävään omaan tuotantoon saadakseen toimiluvan?

Kivikaudesta ja hämäläisestä heimosta

Lepaa sijaitsee edullisella paikalla sekä termisesti että aikaisemmin myös logistisesti. Sijainti Vanajaveden 25 km pitkän lahden kapeikossa oli hyvä. Vesistö toimi talvisin rekien, kesällä veneiden ”highwaynä”. Paikalta on löytynyt kivikautista jäämistöä ja se on toiminut Ruotsin vallan aikana katolisen kirkon juurruttamispaikkana suomalaisten vieraannuttamiseksi pakanallisesta uskosta. Kirkot haluttiin sijoittaa juuri vanhoihin uhrilehtoihin. Hämäläiset kävivät viikinkiajalta keskiajalle asti ahkerasti turkiskauppaa ja tärkeää vaihtovaluutaa säilytettiin

Mukulaleinikki pohjusti askeliamme.

erityisissä varastoissa. Turkikset kuljetettiin kauppapaikoille Halikkoon vaihdettavaksi mm. suolaan. Vanhan uhrilehdon kummalla tutustuimme myös Lepaan alueen vanhimpaan rakennukseen, sakastiin. Paikalla on ollut useita puisia kirkkoja, mutta jäljellä tämä sakasti ja paljon hautoja. Sakastin takaisella pellolla on peltotöiden yhteydessä löytäneitä luita siirretty sakastin lattian alle.

HAMKin historian kannalta tärkeä vaihe oli pietarilaistunut saksalainen kauppias Heimbürger, jolla oli varoja kunnostaa ajan saatossa rappeutunutta kartanoympäristöä. Heimbürgerin leski Maria avioitui sitten Lepaan tilaohitaja Karl Packalénin kanssa saamatta perillisiä.

Arton kiinnostavaa kerrontaa kuuntelemaan Lepaalle saapui hyvä joukko. Kuva: Arto Vuollet

Lepaan vanhin rakennus, sakasti, on nähnyt monta vaihetta Lepaan historiassa.

Lapsitta jäi myös Packalenin veli. Perillisten puuttuessa kartanon peri valtio. Puutarhaopetukseen järjestelyt ja jalostusmateriaalin hankita Kanadasta alkoivat 1910 ja opetus käynnistyi 1912. Ensimmäinen vuosikurssi kuihtui kuitenkin kapinaan, kun ruokalan voi vaihdettiin margariiniin.

Kukkamatolla puutarhaan

Iltavisiitti ajoittui kevään parhaimpiin hetkiin, sillä alue oli kukkaloistoa tulvillaan. Vaelsimme mukulaleinikin kukittamalla keltaisella matolla kartanopuutarhan kulmilta toiselle. Esikot kukoistivat ja magnolia oli huumaavasti tuoksuvassa kukassa. Alueen laidalla sijaitsee vanha, jo 30 vuotta poissa muodistakin ollut kivikkopuutarha, mikä toimii nykyään hyvänä lajintunnistuspaikkana kitkemisaktiviteetin ohessa. Arto muistutti, että aito kivikkopuutarha tulee rajata sorareunuksella.

Tiesitkö tämän rakennuksen toimineen lastensairaalana talvisodan aikana? Kuvassa Arto Vuollet.

Lastensairaala Ylpön oivalluksesta

Talvisodan aikana Helsingistä oltiin viemässä junalla lapsia Harjavaltaan, mutta Hämeenlinnassa tulikin tarve ottaa junavaunut sotilaskuljetuksiin. Arvo Ylppö, joka matkusti kuljetettavien lasten mukana, tiesi lähellä sijaitsevan Lepaan ja niin paikasta tulikin lastensairaalan sijoituspaikka. Ankara talvi vaati neljän lapsen hengen jo matkalla Lepaalle. Henkilökuntaa kannustettiin kestäämään kylmyyden koitokset keväällä odottavalla omenapuiden kukinnalla. Talvisodan kylmyyden uhriksi päätyivät kuitenkin myös valtava määrä omenapuita.

Miljoona kiloa tomaattia?

Arto havainnollisti tomaattituotannon valtavaa potentiaalia volyymeissä. Yksi neliö kasvihuonetomaattia tuottaa 2 kiloa tuotetta viikossa. Jos tuotantoa olisi 50 viikon ajan vuodessa, hehtaarisato olisi miljoona kiloa. Aika paljon, eikö niin? Käytännössä tomaattituotanto ajoitetaan kuitenkin tomaatin halvimman kilohinnan ajan ulkopuolelle.

Hempeän keltaiset esikot tervehtivät meitä puutarhan laitamalla.

Tule tutustumaan näytemaahan

Lepaa on hyvä oppimisympäristö myös vierailijoille. Alueen länsilaidalle kylvetään ja istutetaan Arton mukaan ”kaikkia mahdollisia” vihanneksia, mitä Suomessa voi kasvaa. Paikan päälle kannattaakin tulla tekemään myös omatoimisia opintoretkiä kesän loppupuoliskolla. Iltahämärän vierailija voi

Tule myöhemmin kesällä tutustumaan omatoimisesti monipuoliseen näytemaahan.

sutinoissa, kohdaten surullisen kohtalonsa. Anna on kuitenkin ystävällinen kummitus, kohtalostaan huolimatta.

Tule kesäretkelle Keski-Hämeeseen 28. kesäkuuta

Tämä tiivistelmä on vain pieni maistiainen mielenkiintoisesta retkestämme Lepaalle. Arto kertoi mielenkiintoisia otteita Lepaan historiasta ja nykyisestäkin toiminnasta. Parhaat tarinat ovat niitä, jotka kirjoitetaan elävinä muistoina mieliimme.

Kesäretki kohdistuu tänä vuonna Keski-Hämeeseen kesäkuun viimeisenä viikonloppuna. Pysy siis kuulolla, ohjelmasta lisää seuraavassa jäsenkirjeessä.

Teksti ja kuvat: Maarit Kari

kohdata jopa kartanon oman kummituksen, Lepaan Annan, joka teljettiin kellariin, ettei aatelisneitonen pääsisi rakkaan ratsumiehen syliin. Tarinan mukaan neito kuitenkin unohtui kellariin sotatantereelle lähdön

Kaunis kartanorakennus tarjosin aiemmin idyllisen asunnon neljälle perheelle. Nyt se toimii tilausravintolana.